

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K. za pol leta 4 K. za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 vin. brez priloge, s prilogo po 16 vinarjev.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Nasega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Kranjski deželni zbor. — Draginja živil v naši deželi. — Politične vesti. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Umetnost. Podlistek: Iz dobe punta in bojev.

Kranjski deželni zbor.

Dne 27. marca se je sešel novi deželni zbor. Deželni predsednik B. Schwarz je otvoril prvo sejo ter je imenom vlade izražal prepričanje, da mora biti konec neplodnemu stanu zadnjih let in da se morajo vsi poklicani faktorji prizadevati, da se odstranijo ovire, nasprotujoče rednemu delovanju dežel. zastopstva. Poslanci naj prirede pogoje za skupno in mirno delovanje v prid domovini.

Glavar Fran Šuklje je naglašal, da prosi podpore deželne vlade in vseh strank, kajti ves njegov trud bo zaman, če ne dobi zaupanja vseh strank. Zagotoviti je treba mirno delo v dežel. zboru in volilno reformo izvršiti v demokratskem duhu. Ni je dežele, kjer bi toliko dohodkov izviralo iz indirektnega davka, kakor na Kranjskem. Hrepenenje po razširjenju volilne pravice ni možno več ustaviti. Kaj smo doživeli v zadnjem času celo v Istri, kjer se je doseglo sporazumljenje! Če je bilo tam mogoče sporazumljenje, se bo dalo doseči tudi na Kranjskem. Če ne pridemo do dela, bo dežela omagala in pride na nič.

Nato so storili poslanci običajno obljubo.

Za reditelje so bili izvoljeni Nemeč baron Apfaltrern, naprednjak Pirc in Pogačnik, člen S. L. S., za verifikatorje pa grof Barbo, dr. Fr. Novak in Mandelj.

Iz dobe punta in bojev.

Črtice izza okupacije Herceg-Bosne. Napisal Ivan Klarič.

II.

Pravi prijatelj se spozna v nesreči.

1.

Osmanlija?

Osmanlija je Turčin iz Turkeстана, ki živi po puščavah med Aralskim jezerom in Hvalinskim morjem. A da so mu naredili ime Osmanlija, tega ni kriv on, zakaj naredili so mu ga po njih prvem glasovitem vodji in utemeljitelju njihove države, Osmanu, ki je vladal od 1288.—1326. Osmanlije ali Turki so hitro osvojili mnogo sveta. Pred njimi niso drhtela samo velika cesarstva, nego tudi vsa Evropa, pa celo večno mesto Rim, in da bi ne bilo nas, pest Hrvatov, nazvanih predzidje krščanstva, bi bilo propadlo vse. Toda mi smo rešili zahod, rešili smo vero, kakor nekđaj 732. Karel Martel in njegov hrabri Franci. Bog in Hrvatje so rešili zahod od silnih turških navalov.

Veliko osmanlijsko cesarstvo — ki se je raztezalo od Algira v zahodni Afriki in jadranskega morja pa tja onstran Tigra, reke v Aziji, ter od Karpatov, Dnjestra in ustja Dona tja do

Pri volitvi deželnih odbor-nikov je bil iz kurije veleposestva iznova izvoljen grof Barbo (z 9 nem. glasovi), iz mestne kurije iznova dr. Ivan Tavčar (z 9 naprednimi glasovi), iz kmetske kurije dr. E. v. Lampe (s 13 glasovi S. L. S.). Iz vse zbornice je bil izvoljen dr. Iv. Šušteršič (z nemškimi in klerikalnimi glasovi). Za namestnike so bili izvoljeni baron Apfaltrern, dr. K. Triller in Košak; iz vse zbornice pa Jaklič.

Nato so dr. Šušteršič, baron Schwegel in dr. Tavčar nujno predlagali, naj se izvoli ustavni odsek 12 členov in 3 namestnikov, da se izvrši osnutek dež. volilne reforme. Dr. Šušteršič je dejal kot utemeljevalec tega predloga, da je volilna reforma na poti sporazumljenja. Kot bojni predmet je prišla reforma v zbornico, kot sad kompromisa naj jo zapustil! Vsa dežela more konstatirati, da se je nehalo bistveno nesoglasje glede volilne reforme. V ustavni odsek so bili nato soglasno izvoljeni: dr. Šušteršič, dr. Krek, Jaklič, Povše, Lampe, baron Schwegel, baron Lichtenberg, grof Barbo, dr. Eger, dr. Tavčar, dr. Triller in Plantan. Namestniki so: Demšar, grof Margheri in Gangl. Načelnikom je bil izvoljen dr. Krek, namestnikom baron Liechtenberg, poročevalcem pa dr. Šušteršič.

Dne 28. marca je bila druga seja dežel-nega zbora, v kateri se je sklenilo, proglasiti ustavni odsek permanentnim. Nato so vložili dr. Krek in tovariša nujni predlog glede ustanovitve dveletne slovenske trgovske šole s pripravljalnico v Ljubljani. Dežel. odboru se določa 6000 K kredita in se mu naroča, naj izposluje državno podporo. Nada je, da se šola povsem praktičnega ustroja otvori že v jeseni. Predlog je bil soglasno sprejet. Nato je dež.

južnega Egipta in Arabije — pa se je dannadn manjšalo, že je bilo propadlo in baš najhuje se mu je godilo l. 1875.

Bogme, buknila ti je ustaja v Srbiji že leta 1804. Buknila tu, buknila tam, končno je prišla vrsta tudi na hrvatsko Herceg-Bosno.

Nikdar ni dobro imeti v svoji zemlji raznih narodov. Sultani pa so imeli svoje Osmanlije, Grke, imeli so Armene, Bolgare, imeli so Arnavte, nas Hrvate, ki smo jim dali toliko znamenitih paš in vezirjev, in kaj bi pravil in našteval še dalje. Vsak narod pa se poteza zase in brani svoje pravice in svoboščine. Potegnili so se zase Bolgari, Grki zase, Srbi (Raci) zase in, bogme, tudi mi Hrvatje zase.

L. 1875 pa je, prijatelj moj dragi, nastala zmešnjava v Bosni. Prva puška je počila v Nevesinju. Izprožil jo je Ilija Guzina pod hrvatsko zastavo, kakor poje naš neumrlji pesnik Fra Grgo Martić:

A sada mu s rebra odgovara:
„Ne ću više kmetovati, bego,
ja oraše, a ti begovaše,
ja vršaše, a ti pregrizaše,
sad je meni na obier, bego,
il' bjegovat ili begovati.“

Ta puška je odmevala po krvavi Krajini, kjer se s krvjo zajtrkuje in večerja, ter po

predsednik Schwarz naznanil, da je zasedanje dežel. zbora do junija odgodeno.

Ustavni odsek je imel svojo prvo sejo dne 27. marca, seje se je udeležil tudi dežel. predsednik. V seji se je sklenil načrt zakona, ki se je z njim ustavni odsek določil permanentnim. Podrobna vprašanja se niso še razpravljala, pač pa se je v splošnih potezah sprejela podlaga, ki se na nji odsek posvetuje dalje. Kompromisna pogajanja pri dežel. predsedstvu in tudi na Dunaju pri baronu Becku niso bila rodila glede volilne reforme, žal, nobenega pozitivnega sadu. Pač pa se je nato v Ljubljani doseglo neko zblizanje temeljnih načel, tako da je vsaj nadaljnje pogajanje ter delovanje ustavnega odseka omogočeno. Bajje je po dosedanjih razpravah upati, da bo odsek do meseca junija t. l., ko se zopet snide deželni zbor, izdelal volilno preosnovo.

„Slovenec“ je „Náš list“ z vso pri nas običajno surovostjo napadal ter mu očital zahrbtno spletkarstvo i. dr., ker je poročal, da se pogajanja strank glede kompromisa v vprašanju volilne deželnozborske reforme niso posrečila... „Náš list“ je tudi pisal, da S. L. S. vzdržuje svoje stališče glede nepotrebne, krivične in anahronistične veleposestniške kurije, ki daje peščici kranjskih Nemcev ter neznatnemu številcu veleposestniških volilcev kar 10 mandatov. Končno je poročal „Náš list“, da S. L. S. ne mara, da bi se volilna reforma za kranjski deželni zbor izvršila po sistemu splošne, enake in tajne pravice ter da se S. L. S. izgovarja na vlado, Schwarz na Becka, a Beck na krono in na jubilej. „Slovenec“ nas je zaradi teh trditvev, ki smo jih napisali v četrtek, v soboto zvečer napadel z izrazi, kakor jih rabi le kak neolikanec. Mi obžalujemo predvsem tak ton v po-

plodni, ravni Posavini. Glas je tekkel po vsi zemlji, kako se je na vseh straneh dvignil punt, in dospel je ta glas tudi do nas.

Tu ti je bil pri nas v Livnu oddelek askerjev (turške redne vojske). Bilo je tudi nekaj topničarjev. Tega se spominjam še danes. Bili so sami divji, ljuti Arnavti. Malo so znali hrvatski, a še tisto, kar so znali, so le lomili in izgovarjali napačno. Ono par borov, kar so jih imeli, so si naskoparili, eden po en dukat, drugi dva, in te solde so potem posojali na obresti. Ljudje so jemali iz potrebe posojila, a potreba dela vse in koplje svetu oči ter tira večkrat dušo prav v peklo.

Takrat je živel med nami jako siromašen človek. Imel je ženo in šestero otrok, a ničesar pod Bogom niti v levi, niti v desni. Zval se je Jozo Kukić.

Pa se ti domisli: „K topničarju grem po posojilo, pa naj zahteva kolikorkoli. Th, mislim, da napravim kupčijo.“

Obresti so bile ogromne: sto od sto in, ne lažem, še višje.

In Jozo Kukić je šel. — Šel je v turške kasarne ter je iskal ondi nekega Ali-ago. Vprašal je zanj in ga našel.

„Kaj prišla?“ vpraša Ali-aga.

lemiki med slovenskimi listi ter ga odklanjamo. Vedno in pri vsaki priliki naglašamo: žurnalisti, bodite v svoji polemiki dostojni! Vedno pa smo pisali in delovali tudi za složno delo, za poštene kompromise. Ničesar ne obsojamo huje kot fanatične trme, surovosti in brutalizovanja. O tem dokazuje „Naš list“ v vsaki številki. Vsi smo Slovenci, vsi ljubimo svoj narod: izkušajmo torej najti potov, da mu složno koristimo! To je naš credo kot neodvisnega tednika.

Prav nič čudnega bi pa ne bilo, ako bi „Slovenec“ v soboto zvečer vedel več, kakor smo vedeli mi v četrtek dopoldne. „Naš list“ izhaja pač le vsak petek popoldne, „Slovenec“ pa vsak dan. Toda kar je zadnjič „Naš list“ poročal, je bila vendarle v bistvu še resnica; ako bi bil danes položaj čisto drugačen, bi to seveda veselilo predvsem in najbolj „Naš list!“

Danes pa je gotovo le eno: v ustavnem odseku deželnega zbora se vrše iznova pogajanja glede volilne reforme: vse kaže, da se do junija izdela načrt volilne reforme, toda kakor stoje stvari danes, še ne moremo reči, da bo ta volilna reforma za napredne kranjske Slovence zadovoljiva in zadostna. Bojimo se celo, zelo bojimo, da bo nova volilna reforma naprednim Slovincem, mestom in trgom jako neugodna in krivična, da pa ostane nemška kurija neizpremenjena in da se le moč S. L. S. še poveča, dočim se vpliv slovenskega meščanstva jako zmanjša in paralizira. Veselilo nas bo, ako se motimo v svoji bojazni. Želimo celo, da se motimo. Toda!... Nismo pač pozabili groženj dr. Šusteršiča in pisave „Slovenca“ po mestnih deželnozborskih volitvah. Rečemo torej spričo „Slovenčevega“ jubilaranja nad doseženo slogo le: „Timeo Danaos et dona ferentes.“

Draginja živil v naši deželi.

(Dalje.)

Zanimivo dejstvo je, da padanje živinskih cen prav nič ne vpliva ali pa prav neznatno na cene mesa. Živa živina more biti torej cenejša, meso pa je vzlic temu vedno enako drago. Mesarji se pri tem izgovarjajo, da so posli vedno dražji, da so režijski troški vedno večji in da imajo pri vsakem živinčetu tolik rizik, da ne morejo cen zniževati. Nekateri trdijo, da imajo pri vsakem volu in pri vsaki kravi celó izgubo ter da se more zaslužiti le pri teletih in prešičih. Ko se je slovenskemu mesarju, ki je trdil, da dela pravzaprav vedno le v lastno izgubo, dejalo, da bi moral vendar že davno propasti, ako ima res vsak dan le škodo od svoje obrti, tedaj se je ta mesar brez zadrege odrezal: „Ja, die Menge macht's, — toda Vi tega ne razumete.“ In prav je govoril:

„Dragi aga, ali imaš 5—6 dukatov, da mi jih posodiš?“

„Imam denar, a moj denar draga. Koliko dala obresti?“

„Dam ti, kolikor ti more prenesti duša. Meni je potreba, a pošteno ti hočem povrniti.“

„Ali daš po osem grošev na teden?“

To je več kakor sto od sto.

„Prav rad!“

„Kdaj vrneš?“

„Kadar ti hočeš!“

„Dobro. Do sv. Petra mi denar vrneš. Toda če mi ga ne vrneš, jaz tebi dušo za svoj denar vzela! Ako ga pa vrneš, dobiš zopet pri Ali-agi.“

„Le daj mi in ne skrbi! Vrnem ti določenega dne tako gotovo, kakor amen v očenašu.“

Pogodila sta se torej, da bo plačeval Jozo Kukić za 6 dukatov od Jurjeva do Petrova po osem grošev na teden. Ali-aga je vzel iz neke škrinjice šest cekinov in jih izročil Jozi, ki se je vrnil vesel domov. Kdo je bil zdaj srečnejši od njega? Ne bo mu treba več beračiti po trgu za groš ali dva, da vzame ali predkupi jagnjetino ali ovnovo kožo, da zasluži ž njo par soldov. Zdaj bo nakupoval drobnico, jo sam klal ter prodajal kožice, in glej, otroci in

postopanje mesarjev je normalnim možganom čisto nerazumljivo. Toda tako ni le pri nas na Kranjskem, nego povsod. Ozrmo se n. pr. le na središče cislitvanske države, na Dunaj!

Kakor že od meseca novembra 1906. leta, tako je tudi do konca meseca maja 1907. leta cena goveje klavne živine stalno padala. Meseca junija pa do konca avgusta so poskočile cene za govejo živino, od srede meseca septembra pa do konca leta padale so cene zopet dosledno. Navadna povprečna cena pitane živine znašala je tekom leta 52 do 96 K za meterski stot, izjemna cena za Ia kvaliteto pa do 106 K, srednja vrsta plačevala se je 40 do 72 K, tretja vrsta pa po 36 po 68 K za meterski stot. Povprečno padla je cena za 4 do 6 K pri meterskem stotu žive teže. Nasprotno pa so cene pri mesarjih ostale na prejšnji višini, vsled česar se je poraba mesa v širših slojih znatno zmanjšala ali celo popolnoma opustila in promet na dunajskem trgu je padel leta 1907. za celih 10.545 glav goveje živine nasproti letu 1906.

Toda zakaj so cene mesu toli visoke in kako bi se mogle znižati, ne da bi propadli mesarji? S temi vprašanji se ubijajo že dolgo razni duhovi, a odgovor je sila težak, ako naj bo pravičen. Kar naravnost očitati mesarjem oderuštvo, je seveda lahko, a krivično in neutemeljeno. Vlada, trgovinske zbornice in parlament so se pečali že s sredstvi in pomočki za odpravo ali vsaj primerno znižanje vladajoče draginje, toda žalibog doslej še brez uspeha. Vobče se navajajo sledeči vzroki mesne draginje: pomankanje klavne živine, večji konsum mesa in previsoke užitnine. Živinoreja bajè ne daje dovolj klavne živine na trg, tako da je ljudij, ki jedo meso, vedno več, a klavne živine vedno manje. Trdi se, da se pojé dandanes poprečno več mesa kakor se ga je pojelo včasih, na drugi strani pa se z ustanavljanjem mlekaren zmanjšuje plodovitost krav. Uradna statistika pa poroča, da je bilo l. 1907 v Avstriji okoli 9.507.000 glav goveje živine, tako da je prišlo na vsakih 100 prebivalcev po 36 glav goveje živine; dalje okoli 2.261.000 ovac, tako da je prišlo na 100 oseb po 10 ovac, dalje 4.683.000 prešičev in svinj, tako da je prišlo na 100 prebivalcev po 18 prešičev in svinj. Na Ogrskem je bilo okoli 6.738.000 glav goveje živine, tako da je prišlo na 100 oseb po 35 glav, dalje 8.123.000 ovac, torej na 100 oseb po 42 ovac ter 7.330.000 prešičev, torej na 100 oseb kar po 38 prešičev. V Bosni in Hercegovini so našli 1.416.000 glav goveje živine, torej je prišlo na 100 oseb 89 glav, dalje 3.231.000 ovac, torej na 100 oseb 203 ovce ter 662.000 prešičev, torej na 100 oseb celó po 41 prešičev. Že samó te številke dokazujejo pač jasno, da domače klavne živine nikakor še ne primankuje in da producira že naša država sama toliko ži-

žena se bodo mastili s purani, da jih kar ne bodo mogli vseh pojediti...

Minevajo dnevi, Jozo dela z Ali-aginim denarjem, toda dobička ni videti. Ha, goni danes, goni jutri, denar pa polagoma izginja, — joj, končno zmanjka glavniče, raztopi se ves čar, a kje so obresti?“

„Kaj bo pa zdaj?“ je javkal Jozo in se bil po prsih. Sv. Peter se približuje, a on nima niti bora v žepu. Kdo bi stopil zdaj Ali-agi pred oči! Tak divji Arnavt! Ubil bi lastnega očeta, a kaj stori ž njim zaradi dolga! Jozo se je tolkel po prsih in javkal. Ali-agi ne sme pred oči ni živ ni mrtev.

„Dobro je. Skrival se bom, dokler se bom mogel; a kadar ne bom mogel več, se zgrabiva, pa naj se zgodi karkoli!“ si je mislil Jozo.

Resnično se je skrival Jozo Kukić, kakor skriva kača svoje noge. Ali-aga je prihajal vsako jutro, včasih zgodaj, včasih kasno v njegovo hišo ter je vpraševal: „Kje Jozo?“ — a žena mu je po Jozinem napotku odgovarjala: „Odšel je po blago.“ Enkrat je rekla v Potočane, drugič v Dobro, tretjič v Mandak. Kamorkoli je rekla, tam Joze gotovo ni bilo. Tako ni bilo možno zgrabiti Joze niti za glavo, niti za rep.

Resnično se je skrival Jozo, kakor skriva kača svoje noge. Že je bil tretji ali četrti teden

vine, da je mesa za vse prebivalstva dovolj. Toda zaradi kupčijskega prometa je pač konsum čisto drugačen, kakor je soditi po razpoložljivem materialu. Mnogo se namreč izvažja in mnogo vvažja. Iz Avstrije se izvažja na Ogrsko in iz Ogrske se vvažja v Avstrijo. To zamenjavanje žive živine in mesa med državama polovicama kaže prav zanimive številke. Kakor je razvidno iz izkazov trgov. ministrstva, padel je tudi leta 1907. vvoz ogrske klavne živine in mesa v Avstrijo in sicer za okroglih 10.1 milijonov kron vrednosti. To nazadovanje ogrskega uvoza v naše kraje opazuje se že nekaj let, nasprotno pa raste avstrijski izvoz istotako že nekaj let. — V posameznem naj navedemo sledeče številke. Iz Ogrskega se je prodalo v Avstrijo 241.588 goveje živine (torej 29.175 kosov manj kot v letu 1906.), dalje 390.816 prešičev (tedaj 36.929 kosov manj nego v letu 1906.) in končno 122.555 ovac (torej 9011 komadov manj kot prejšnje leto.) Ogrskega mesa (svežega in pripravljenega) se je k nam vvozilo 98.947 meterskih stotov, torej zopet za 3.320 meterskih stotov manj kot leta 1906. — Avstrijski vvoz na Ogrsko pa je, kakor že rečeno, splošno napredoval. V posameznem se je prodalo na Ogrsko 20.463 govedi (9183 kosov več nego leta 1906.), 9539 prešičev (7677 kosov več kot leta 1906.) in 2892 ovac (1032 kosov več nego leto popreje). Tudi izvoz mesa je poskočil za 2023 meterskih stotov in je znašal skupno 38.890 meterskih stotov. Skupna vrednost vsega avstrijskega izvoza živine in mesa na Ogrsko se je cenila nad 10 in pol milijona kron.

(Dalje prihodnjič.)

Politične vesti.

Za slovensko vseučilišče. Posl. Dr. Korošec je v imenu slovenskih klerikalnih poslancev stavil v proračunskem odseku tole resolucijo: „Z rastočim duševnim in gospodarskim razvojem posameznih narodov v državi je v najozži zvezi znanstvena izomika na podlagi domače kulture in narodnega jezika. Zato se naroča c. kr. vladi, da skrbno in nepristransko preiskuje predpogoje za ustanovitev novih univerz in fakultet in stori za ta učilišča vse potrebne priprave. Pri ustanavljanju novih univerz in fakultet pa naj se jim zagotovi uspešen, miren razvoj, ki bo omogočil in pospešil duševno in нравno kulturo svojega naroda.“ Za tako brezbarvno, ponižno in strahopetno resolucijo Slovenci pač ne moremo biti hvaležni gosp. drju Korošču, ki se je naravnost osmešil s svojo lakajsko krotkostjo. Predpogojev pač ni treba nič preiskavati, ker je zdavnaj že vse preiskano in pripravljeno. Vlada je vendar že pred leti podpirala z ustanovami slovenske može, ki so se šli pripravljat za vseuč.

po Petrovem. Jozo je bil na vse zgodaj odšel k rani maši na Gorico. Največ je odšel toli zgodaj zaradi tega, ker se je bal, da bi ga mogel zalotiti Ali-aga, ako ne odide dovolj zarana.

Tudi Ali-aga je vstal na vse zgodaj, toda Jozo je bil že izginil.

„Dobro jutro!“

„Bog daj dobro, dragi aga! Sabah hajerla!“

„Allah razi olsun!“ je odgovoril mrko Ali-aga.

Sabah hajerla in Allah razi olsun so navadni pozdravi pri muslimanih, pa tudi drugoverci jih uporabljajo za muslimane.

„A kje ga je Jozo danes?“

„Ne vem, pravkar je nekam odšel.“

„Jaz ga čakala.“

„Le čakaj, dragi aga, kdo ti brani!?“

Jozinka bi bila rada poslala kakega otroka naproti očetu, naj se nikar ne prikaže domov, toda ni mogla, zakaj Ali-aga je sedel na hišni prag ter se ni premaknil nikamor.

Ali-aga je čakal. Vztrajno je čakal skoraj do poldne. A ko je bilo skoraj že poldne, se je vrnil Jozo domov. Ko je stopil v vežo in je zagledal Ali-ago, je kar otrpnil in oči so mu stopile iz lukenj. Ali-agi ne oči pa so bile že

profesorje. Že l. 1905 je izjavila, da je pripravljena za ustanovitev pravne fakultete pričeti potrebne priprave in obravnave ter upa v doglednem času predložiti konkretne nasvete. G. Korošec pa govori l. 1908 o preiskavanju predpogojev. Res, prav lepo napredujemo! Bolje je govoril posl. Žitnik, ki je opozarjal vlado, da smo univerzo v Ljubljani zahtevali že l. 1787, da smo imeli l. 1810—1813 pod Francozi že popolno univerzo, l. 1848 razne filozof in medic. fakultete in l. 1849 še dve jurid. stolici. L. 1850—1854 smo imeli v Gradcu sloven. pravniška predavanja; l. 1870 pa je cesar določil tudi že sloven. pravniške izpite na graški univerzi. Ako smo imeli vse to že v XVIII. in XIX. veku, smemo Slovenci vendar v XX. veku zahtevati vsaj del slovenske univerze, ko smo toli napredovali v zadnjih desetletjih! Univerza v Ljubljani bi ne ustrezala le Kranjcem, nego sploh južnim krajinam od Kotora do Gradca. Na leto potrebujemo Jugoslovani nad 600 vseučiliških absolventov in pravna fakulteta bi štela gotovo do 300 slušateljev. Za univerzo je takoj pripravljenih 600.000 K in učnih moči ne manjka. Že 24. junija 1905 je naučni minister vitez dr. Hartel izrekel svojo pripravljenost, pričeti potrebne priprave in obravnave za ustanovitev pravne fakultete in 7. jul. 1905 je ponovil isto obljubo. Vlada torej izpolni, kar je obljubila, kajti Slovenci hočejo najvišje kulture na domačem zavodu!

Državni zbor se je sešel torej dne 2. t. m. k zasedanju. Imel je dolge počitnice; od 19. decembra 1907 do 2. aprila 1908. A tudi sedaj se še ne misli lotiti vztrajno dela, kajti imel bo le par sej in pojde zopet na počitnice zaradi velikonočnih praznikov; a niti potem ne bo državni zbor začel redno delovati, ker se snidejo delegacije in nato deželni zbori, tako da začne državni zbor trajneje delati šele v jeseni. Tako je ljudski parlament jako drag za ljudstvo. Doslej ni storil nič drugega, kakor da je odobril ljudskim koristim jako kvarno pogodbo z Ogrsko; storil je to na vpliv in pritisk sedanje absolutistične in teroristične vlade. Vlada pa je parlamentu hvaležna ter ga plačuje z denarjem, z dijetai. Vsi širokoustni kričači, ki so prejšnjemu državnemu zboru očitali lenobo, so zdaj tiho kot miši in kar nič se jim ne mudi delati za ubogo ljudstvo. Saj dobe po 20 K na dan, sede lepo doma ter pijo rujno vince in obirajo piščance. Vsak poslanec dobi za svoje brezdelje na roko 2080 K. Za nič in za nič! Vsi poslanci dobe vsak dan skupaj okoli 10.000 K za nič! V dobi brezdelja je torej veljal državni zbor okoli 1.040.000 K! To velikansko svoto je porabila vlada, da je korumpirala večino parlamenta ter je mogla brez parlamenta absolutistno vladati. Koliko dobrega in lepega bi se bilo moglo storiti s tem milijonom! Na vseh krajih in koncih prosijo društva

pokrvalile od jeze, da ni dobil niti glavnice, niti dobička, in zakričal je:

„Denar sëm, ali pa izleti v tem hipu tvoja duša iz tebe!“

„Nimam.“

„Denar sëm, ali pa je po tebi; džaba ti čar!“

„Nimam, pa vzemi dušo!“

„Dobro, vzamem si jo!“

Zgrabila sta se za vratova. V hiši je nastal vrišč. Zdaj je vrgel ta onega, zdaj oni tega, a končno, bogme, je Jozo, ker je bil mlajši in močnejši, povalil Ali-ago podse ter ga je vrgel skozi duri na ulico. Potem pa je zbežal preko Livanjskega polja v Kamešnico in tu se je prijavil ter je postal eskijaš, ustaš.

2.

Jozo Kukić je bil torej v ustaših. Pozabil je že na dom, na ženo in otroke, na prijatelje in znanca. Lazil je od pečine do pečine. Lahko mu ni bilo, a tako je moralo biti, ker domov ni smel. Vsa hrvatska Bosna se je dvignila, zato se je dvignil tudi on. Sila ga je k temu primorala. Rad bi šel vsaj malo pogledat domov, a ni smel, ker mu je šlo za živo glavo. Kaj li počne njegova deca? Zaprt bode, ako se le prikaže, a iz zapora ne pride nikdar več; mogel

in zavodi nujne pomoči in podpore, a vlada jih odklanja ali pa odpravlja z beraškimi svoticami! Vlada pa je podkupila „ljudske“ zastopnike — in vse je tiho!

Zapravljanje državnega denarja. Več kakor 10.000 K na dan stane parlamentovo delo. Za seje proračunskega odseka, ki posluje že nad dva meseca, morajo davkoplachevalci plačati malone milijon K. Prav je, da so poslanci plačani, saj delajo in žive na dragem Dunaju, toda njihovo delovanje je vendarle predrago v primeri z uspehi in s koristjo njihovega poslovanja. Poslanci seje zavlačujejo, da morejo čim več in čim dalje govoriti ter čim več zaslužiti, govore o stvareh, ki sploh ne spadajo k predmetu, vsaka stranka ima par govornikov, vsad narod celo vrsto predlagateljev, tako ni ne konca ne kraja. Država skopari pri vsem, za najvažnejše naprave se le stežka doseže mala podpora, a v parlamentu se denar zapravlja. Novi parlament je v tem oziru še potratnejši nego stari. V proračunskem odseku je dognati še nekaj točk naučnega budgeta, potem pride na vrsto težavni proračun justice. Tako bo imel odsek dovolj dela še nekaj tednov! Ker se snide zdaj še plenum državnega zbora, dalje bodo zborovale delegacije in še nekateri deželni zbori ter so vmes tudi velikonočni in binkoštni prazniki, ni verjetno, da pride proračun pred poletjem v veliko zbornico. Tako se bode moral državni proračun provizorno podaljšati vsaj do konca julija t. l. Poslanecem se nič ne mudi, izgovorov je ogromno, glayno je, da — nese.

Ministrska kriza. Končno so torej Čehi vendarle pokazali vladi energično zobe, slepmišenja je konec, in vlada stoji sedaj pred vprašanjem: biti ali ne biti? Zaradi postopanja vlade v vseučiliškem vprašanju ter zavlačevanja ustanovitve II. češkega vseučilišča v Brnu, zlasti pa zaradi razmer pri čeških sodiščih so Čehi vladi napovedali odkrito vojno. Vsa mešetarjenja so se izjalovila. Oba češka ministra, Prašek in dr. Fiedler sta izjavila, da morata odstopiti, ako se češkim zahtevam končno ne ugoti. V seji proračunskega odseka dne 31. marca je podal justični minister Klein bedasto izjavo, da „vlada proti prepotentnim nemškim sodnikom, ki zavračajo češke vloge, ne more ničesar ukreniti.“ Na to izjavo so složni Čehi vstali in odšli od seje. A tudi preobestni Nemci so odšli, češ da je minister Klein premalo odločno zavrnil češke zahteve. Čehi so imeli potem sejo, ki sta se je udeležila tudi ministra dr. Fiedler in Prašek. Sklenili so izjavo, ki jo podajo v proračunskem odseku, da bodo Čehi kot en mož glasovali proti proračunu, kar pomenja, da češke stranke izstopajo iz vladne večine in da odstopita oba češka ministra. Proti proračunu bodo glasovali s Čehi pač tudi Jugoslovani v odseku in tudi druge stranke, ki imajo dovolj

bi v zaporu ostaviti še svoje kosti, če bi mu že ne odletela tudi glava. Zel človek je Ali-aga — Arnavt! Ž njim se ni šaliti! A tudi sultan ve, da na ljuto rano — na bosanske Hrvate — treba polagati ljuto travo — Arnavte.

Tako je bilo v tem času.

Na porebru pod Krugom leži Bučića Gaj. To je mal gozdiček v tem skalovitem kraju. Jako lepo je gledati ta gozdiček onim, ki lepšega še niso videli. Pod gajem se razprostira nekaj polja. Travnikov ni niti treba, ker so blizu široki Kruzi, pa kdor hoče, naj si nakosi, nihče mu ne brani: to je carska meraja (skupna posest); ako ti treba: Evo! — če pa ne potrebuješ, te tudi nihče ne sili.

Mehmed Bučić, mohamedanski Hrvat, se ni mogel z nikomer. No, saj ni bil niti svoji veri po volji, a kako šele tuji. Toda izmed vseh ljudij je imel najrajši Jozo Kukića. Zakaj? — Kako? — To je vedel le Bog in onadva. Razumela sta se dobro. Še kot otroka sta živela v slogi in v ljubezni, in to jima je ostalo tudi kasneje: prešlo jima je v kri, drug brez drugega niti koraka. Ena duša, eno srce.

Jozo Kukić pa jo je potegnil med vstaše. Mehmed Bučić je obdeloval dalje svojo zemljo in se je bavil s svojimi potrebami. Res, da je

absolutistične nemškoklerikalne Beckove vlade. Dr. Žitnik je vsaj govoril jako energično glede justičnih razmer v Slovincih! Enak odpor grozi Becku glede rekrutne predloge. Baje nima $\frac{2}{3}$ in niti navadne večine za meritorni sprejem te predloge, tako da je Beck v najhujših škripeih. Zato se govori že o splošni ministrski krizi, ki povzroči padeč vsega ministrstva. Beck noč in dan konferira z nemškimi in češkimi strankami, se vozi k cesarju poročat in baje se izkuša rešiti za nekaj časa s tem, da izkrea justičnega ministra ter prevzame sam justični portfelj. Na Dunaju ugibajo že, kdo bo novi ministrski predsednik ter se imenuje grof Franc Thun, zaupnik prestolonaslednikov.

Zadnja poročila glede krize so pomirljivejša, ker je baron Beck objubil, da ostane pri čeških sodiščih začasno vse pri starem, da je načrt jezikovnega zakona že gotov in potrebuje le še revizije. Potem pride v zbornico. Kriza je torej začasno odstranjena, in minister Klein še ostane.

Rauch se maje na svojem banskem stolčku. Sumljiva so njegova opetovana potovanja na Dunaj in v Pešto, sumljive avdijence Wekerla in Košuta pri cesarju, sumljive neke zveze posl. pl. Nikolića z dvorom, sumljivo zakulisno spletkarjenje hrvatskega ministra Josipovića. Vse kaže, da je ogrska vlada Raucha tudi že sita, da Rauch ne uživa več zaupanja krone ter da ne bo več dolgo, ko pojde tudi bahati in širokoustni Rauch za Rakodezajem v penzijo. Zdaj pa Madjari nimajo časa, baviti se s Hrvatimi in z banom, ker vre med madjarskimi strankami. Wekerle je namreč zaigral vse simpatije, in govori se že o novem ministrstvu, v katerem bi bil Košut predsednik, posl. Hollo pravosodni in zbornični predsednik Justh notranji minister. Ko se urede politične razmere na Madjarskem, pridejo na vrsto razmere na Hrvatskem. Rauchovi listi pišejo že ponižnejše in razni madjarski ugledni politiki izkušajo najti izhoda iz labirinta. Nekateri se že laskajo koaliciji ter bi imeli najrajši, da se koalicija vpreže v zavoženi vladni voz, seveda zatajivši glavne zahteve. A tako ne pojde, ker mora iti tudi drugače. Hrvatje čakajo in končno gotovo tudi dočakajo.

Novi železniški projekti na Balkanu. Sultan je že podpisal odlok, ki dovoljuje Avstro-Ogrski trasiranje za novo železnico skozi Sandžak - Novi pazar. Trasiranje se začne istočasno na štirih krajih, in sicer v Pripolju, Sjenici, Novem pazaru in Mitrovici. Vrhovno vodstvo je prevzel inženir električne železnice na Dunaju Friedrich. — Črnogorski knez Nikola je imel v Benetkah na parniku „Hohenzollern“ sestanek z nemškim cesarjem. Razpravljala sta o železniškem načrtu Dunav - Avstrija, in sicer v tem smislu, da bi Nemčija vplivala na Avstro-Ogrsko, naj bi se odpovedala členu 29. bero-

slišal, kaj se je bilo zgrnilo na Jozo, a takrat mu ni mogel pomagati, kasneje pa je pomagal njegovim potomcem.

Tako so minevali dnevi. Kar je prišla irada (naredba) sultanova, da naj se dvignejo askerji (turška vojska) proti vstašem. To je vzdignilo tudi Mehmeda Bučića. Krenil je iz Livna pod Prolog, kjer je prenočevala vojska.

Veselili so se, prepevali, saj niso vedeli, za kaj gre. Tudi Mehmed je prijel tamburo, pa udaril:

„Vidi majko, gjula¹ rumenoga,

bi l' ga išla napojiti, majko?“

„Hajde, kćeri, ama² brzo dodji!“

„Ja kad odem, ja već doći neću!“

Ko je dopel Mehmed svojo, je nadaljeval svojo Idris, a drugi so mu pomagali. Tudi Salih je začel svojo in tudi ostali so nadaljevali, dokler ni prišel čas počitka. Straže so se menjale, ker je bila Dinara polna kakor šipek cvetov. Zjutraj pa so udarili borije in talambasi, da treba vstati in oditi s Prologa ter vstaško gnezdo uničiti temeljito.

Ljudje so vstali, pa evo jih s planine, tu eden, tam dva, ponekod po več skupaj, ali v manjših četicah, kakor je pač odredil poveljnik.

¹ gjul = roža, ² ama = toda.

linske pogodbe. Bülow in Aehrenthal sta glede nove železnice na Balkan povsem složna, kar sta te dni naglašala na Dunaju. Jugoslovani vsekakor ne smemo pozabiti, da Avstro-Ogrska in Nemčija nočeta, da bi se utrdilo slovanstvo na Balkanu, kjer iščeta sami koristi zase. Dobro je, da je tu še Rusija, ki bo pač varovala interese južnih Slovanov.

Štajersko.

V zadevi celjskega gimnazijskega vprašanja ter tudi o slovenskem ljudskoškolskem vprašanju se je posvetoval nedavno min. predsednik baron Beck z gg. dr. Kukovcem, dr. Hrašovcem in dr. Korošcem. Da bi le ne ostalo samo pri posvetovanju, nego bi se to pereče vprašanje čimprej ugodno rešilo! Naučni minister dr. Marchet noče ničesar slišati o popolni sloven. gimnaziji v Celju, češ da tega — Nemci ne puste! Vlada se vedno boji le Nemcev, na Slovane se nikdar ne ozira. Na Češkem delajo nemški sodniki kar hočejo, na Štajerskem pa vladajo absolutistno celjski renegati! Treba bo enkrat Slovanom vse države pokazati, da imajo moč ugnati Nemce celo proti zaščiti vlade, dvorov in cerkve! Dovolj je že slovanske pasje ponižnosti in katoliške potpežljivosti! Če se bojé Nemcev in celo Madjarov, se bodo še huje bali složnih Slovanov.

Na pomoč sloven. meji! Št. Ilj ob južni železnici, zadnja postaja pred Spielfeldom, je krasen, vinoroden kraj. Tu je meja med Slovenci in Nemci, tu se bijejo neprestano obupni boji s krutimi narodnimi nasprotniki. Ljudstvo je v pretežni večini zavedno slovensko. Vseh pet občin obširne župnije je za sedaj vsled agilne delavnosti tamošnjih rodoljubov v slovenskih rokah. Pred štirimi leti je zmagala slovenska stranka po jako napornem boju tudi v občini št. Ilj, kjer županuje sedaj narodnjak. Toda Nemcem ni to seveda prav nič všeč. Na vse možne načine rujejo proti Slovencem. V največjo pomoč pa jim je „Südmarka“ ki ne štediti z denarjem, samo da bi pridobila priseljenim Nemcem večjo moč. Tekom zadnjega časa je pokupila „Südmarka“ samo v Št. Ilju nad 420 oralov slovenske zemlje. Več kot dvanajst večjih posestev je prešlo tako v nenasitno nemško žrelo. Tako si hočejo napraviti Nemci večino za bodoče volitve. Tudi jim se zida „Südmarkhof“. Ta pruska družba plačuje slovenska posestva silno drago, tako da ni mogoče z njo konkurirati. Če pojde tako dalje, pač morajo Slovenci končno propasti, dasi so zavedni in požrtvovalni. Štajerski polit. voditelji naj obrnejo vso svojo pozornost na ta slovenski kot ter naj ukrenejo nemudoma, da dobi pomoč slovenska meja. Še je čas. Naj pazijo, da ne bo prekasno!

Razveljavljene občinske volitve. V Storpcah so bile lansko jesen občinske volitve, ki

Mehmed Bučić je odšel s četico deseterice tovarišev, katerim je bil rubaša (četovodja).

Zgoraj vrhu Prologa na levi in desni so se razvrstili vstaši. Toda tega ni videl in ni vedel nihče. Vstašev je bilo kakor na gori listja in na polju cvetov in v morju peska. Za vsakim drevescem, za vsako skalo je čepel eden ali dva. A tudi odspodaj jih je udarilo kakor plev in mravelj. Vsa planina je mrgolela. Brdo Malinovac, na levi strani, je bilo kakor mravljišče. Na desni strani je Visibaba ter je bila polna kakor past. Na to stran je poslal poveljnik Jozo Kukića vžigat topiče, da bi Turki — sami mohamedanski Hrvati! — mislili, da imajo vstaši tudi topove. In Jozo je streljal neprestano, da ni videl z Visibabe, kolika sila se pomiče proti njemu. Vstaši z Malinovca so izginili, on pa je streljal dalje kakor blazen. Grmi, kakor da se je odprlo nebo. Ničesar ne vidi pred sabo. Golo kamenje leti od dinamita na vse strani ter ruši vse, kamor pada. Jozo pa ne vidi ničesar, ker je pri delu in ima polne roke posla.

Ko pa se je dim od njegovega silnega streljanja nekoliko razpustil, je zagledal, da meri izza grma nanj puška. A ko je pogledal ves prestrašen, kdo je, je videl, da je to Mehmed Bučić.

se je zanje z vso vnetostjo zavzel „Štajerc“. Imel je uspeh, zmagali so štajercijanci. Toda sedaj se je pokazal ta uspeh v pravi luči. C. k. namestništvo je volitve razveljavilo, ker so se go-dile velike nepostavnosti. Župan, ki ga je „Štajerc“ toliko hvalisal, je v sodnijski preiskavi zaradi ponarejanja volilnih imenikov, ki so bili v dobi, ko so bili občinstvu v vpogled, trikrat premenjeni in ponarejeni. Slava štajercijancev je trajala pač kratek čas.

Dr. Ploj za slovensko obrtno šolstvo. V seji proračunskega odseka je poslanec dr. Ploj med drugim predlagal resolucijo, ki pozivlja vlado, naj ustanovi na Spod. Štajerskem umetno obrtno strokovno šolo s stavbeno-rodokodskim tečajem; na tej šoli naj bi se poučevalo tudi v slovenskem jeziku.

Lepa zamena. Gosp. Franjo Pirnat, živinozdravnik okr. glavarstva v Slovenjemgradu, je poklican v poljedelno ministrstvo. Začasno pa pride živinozdravnik Ernst Böhm iz Mürz-zuschlaga v Slovenji gradec. Ta gospod pa bajé ne zna besedice slovenske. Zistem!

Nemško učiteljišče. Na Zg. Štajerskem zahtevajo Nemci nemško moško učiteljišče. Potemtakem bi imeli Nemci v deželi tri svoja učiteljišča, namreč v Gradcu, Mariboru in sedaj še tretje; Slovenci pa — nobenega. Potem pa še pravijo, da se Slovencem na Štajerskem ne godi krivica! Državni poslanci pa podpirajo Becka.

Akad. teh. društvo „Triglav“ v Gradcu javlja svojo preselitev v nove društvene prostore v Leonhardstraße 4/L.

Koroško.

Koroški deželni odbor zopet pogorel. Koroški deželni odbor je — kakor smo že poročali — vrnil občini Sele njeno vlogo glede proračuna za 1908, pisano v slovenskem jeziku, nerešeno. Država v no sodišče na Dunaju je nedavno razsodilo, da se je s tem kršila enakopravnost slovenščine na Koroškem. Dne 26. marca 1908 pa je razsodilo upravno sodišče, da je deželni odbor koroški ravnal nepostavno in da je dolžan rešiti slovensko vlogo občine Sele v zadevi proračuna za l. 1908. Deželni odbor koroški je dobil s tem že drugo za-ušnico zaradi svojega protipostavnega postopanja. Slovenske koroške občine naj pač zahtevajo vedno in povsod slovenskih rešitev; to je njih sveta pravica. Deželni odbor je pa menda tudi dovolj podučen s to novo blamažo, da bo poslej bolje poznal svoje dolžnosti.

Uradni gospodarski list za Korošce. C. kr. deželna kmetijska družba v Celovcu je imela svoj občni zbor. Po obširnem razgovoru se je z 28 proti 20 glasovom sprejel izpremenjeni predlog prof. dr. Waldnerja, da se bo izdajala slovenska priloga na dveh straneh za velikovski okraj, če bo država privolila pri-

Takoj bodo zopet zagrmeli topovi, in kamenje bo frčalo na vse strani. Ubilo bode vsakogar, kdor se ne skrije. Zato je zamahnil z roko Mehmedu, naj se ukloni, dokler je živ, naj se skrije, da ga ne zadene topič, dokler se še ni izprožil in zagrmel. In s tihim glasom mu je pošepetal:

„Beži Mehmed, ako si Turčin, sicer pogineš!“

Mehmed pa mu je s svoje strani mahal s puško, naj Jozo zbeži, sicer pogine. In s tihim glasom mu je klical:

„Beži ti, kajti nas je kakor na gori listja! Tudi Ali-aga je tu. Kaj! Ako te ujame, mu plačaj z glavo in bojim se, da te odere na meh!“ S tihim glasom mu je klical tako Mehmed, da bi ga ne slišali tovariši, kajti sicer, če bi ga slišali, bi ga razsekali na drobne kose. Toda vsi so bili že blizu za njim.

Ko je Jozo slišal in razumel, kaj je dejal Bučić, je planil v stran kakor zajec. Kakor bi mu gorelo pod podplati, je tekkel od grma h grmu, od stene do stene, dohitel je vstaše ter je javil poveljniku, da je Visibaba izgubljena.

Vstaši so bili tepeni, Jozo pa je ostal živ.

(Konec prihodnjič.)

meren prispevek. Razpravljalo se je o tem v zaupni seji, kar je naravno, ker se odkrito ne more govoriti o stvari; saj se pravega namena izdajanja slovenske priloge ne sme izdati. Treba samo pomisliti, da je staval predlog „veliki prijatelj Slovencev“, prof. Waldner. Iz vsega poročila je lahko posneti, kako velika „prijateljica“ Slovencev je kmetijska družba. Priloga naj ima dve strani. Ali se ne bo temu smejal ves svet? Dve strani gospodarskega lista bosta morali delati med Slovenci res prave čudeže. Pa niti teh dveh bornih strani ni voljna deželna kmetijska družba plačati iz svojega. Država naj prispeva. Gospodje priznavajo s tem predlogom, da je potreben slovenski gospodarski list. Pozno, prav pozno so prišli do tega spoznanja. Radovedni smo tudi, ali bodo prišli tudi do spoznanja, da bo treba izdajati listič v „novi slovenščini“, ki je bajé noben koroški Slovenec ne razume. Če bi bila kmetijska družba Slovencem res naklonjena, bi lahko prav poceni dobivala „Kmetovalca“ od kranjske kmetijske družbe in ga pošiljala koroškim Slovencem, kakor dela kranjska kmet. družba za peščico kočevskih Nemcev, ki dobivajo nemško glasilo kmetijske družbe v Gradcu. V „Kmetovalcu“ ni nič politike, mnogo boljši je kakor „Landwirtschaftliche Mitteilungen“ ter bi imeli koroški kmetje od njega res korist. Izdajati uboren listič na dveh straneh kot deželno gospodarsko glasilo za koroške Slovence, pa se pravi zasmehovati naše ljudstvo, norčevati se iz njega, ne pa pomagati mu.

Meškovo dramatsko sliko „Na smrt obsojeni“ so ponovili v nedeljo, 29. marca na Jesenicah, kjer so Sokoli to vzpodbujevalno, plamtečega rodoljubja in trdnega zaupanja v lepšo bodočnost koroških Slovencev polno igrili torej dvakrat zapored. Obe predstavi so posetili v velikem številu tudi koroški rojaki. Tako so Korošci in Jeseničanje skupno pili iz Meškove igre bodrilo in uteho za enaki narodni boj proti nasilnemu nemštvu. Obenem pa se je začela ožja vez med Koroško in Gorenjsko, ki sta si sosedji ter se morata podpirati.

Dijaško vohunstvo vzgaja v Celovcu kapelan Ehrlich, ki prireja za gimnazijce tajne sestanke, na katerih jih uči filozofije, napada „Koroščane“ ter vzgaja male vohune. Kdor čita „Korošca“, ne dobi več podpore sloven. podpornega društva. Tako grozi namreč kapelan. Zlasti višji gimnazijci so mu trn v peti, ker so samostojnejši in seveda mislijo že z lastnimi možgani. Revni slovenski dijački pa so seveda pokorni kapelanu in mu nosijo na nos, kar se jim z „versko filozofskega“ stališča Ehrlichovega ne zdi prav. Tako se dela za slovensko mladino v Celovcu!

Primorsko.

Tudi Lahom se odpirajo oči in vidijo, da je kompromis s Slovani potreben in neizogiben. „Indipendente“ je prinesel odkritosrčen članek idealista Tamara, v katerem konstatuje, da italijanski pradedi niso mogli izvršiti svoje grožnje napram Slovanom; „In mi vas vržemo ven!“ kajti Slovani so postali nepremagljivi ter so od l. 1897 z Italijani enakopravni. V Istri je v novejšem času postalo slovensko ljudstvo močno ter se bliža dobi, ko izvije doslej priznavano nadvladje iz rok Lahom. Italijani v svojem ponosu niso hoteli spoznavati, da Slovan napreduje v obliki potpežljivega pionirja. Šele v trenutku prve nesloge so občutili Italijani tudi objem Slovanstva (14. maja 1907!) „Indipendente“ priznava, da je danes že prekasno zavriniti Slovane, ker so že med vrstami Italijanov. Trudapolni napor tolikih let je Slovane usposobil, da so se začeli z velikimi koraki približevati svojemu cilju. Italijani priznavajo rano na svojem telesu in so pripravljene, odstopiti del svojih pravic, ker nimajo več moči, da bi jih vzdrževali. Tako piše laški list „Indipendente“! Tolaži pa se, da ostane Italijanstvo še dalje neizogiben pogoj življenja. Velika ital. domišljavost se razpuhteva, bogosličnost se ruši, ital. oligarhija je podrt. Ogromno število slovanskih volilcev odpira Italijanom oči

ter jih je vrglo iz kraljestva sanj na realna tla. Istra je bila in bode zopet slovanska; vse sleparstvo in vse nasilstvo naravnega procesa ne zadrži več.

Narodna delavska organizacija, ki se je združila proti „socialistom“, zagrizenim Italijanom in lahomom, lepo napreduje ter ima znamenoviti nov uspeh. Pridobila si je bolniško blagajno v Pulju, kjer so gospodovali le tujei ter so seveda tudi vedno imeli zdravnika, ki ni razumel besedice slovenskega. Pri zadnjih volitvah pa je bilo izvoljenih 125 delegatov, ki pripadajo „Nar. del. organizaciji“ in le 25 „socialistov.“ Slovani so torej zmagali z ogromno večino.

„Slovenski klub“. Napredni slovenski deželni goriški poslanci so se sešli v četrtek, 26. m. m. v Gorici ter so se združili v „Slovenski klub“, ki ima obsežen program. Vstop v klub ni zabranjen drugim slovenskim deželnim poslancem, ki hočejo skupno delati za resnični blagor slovenskega naroda na Goriškem. Klub šteje sedaj 8 članov.

Dopolnilna volitev v slovenskem veleposestvu. Ker je odložil dr. Franko mandat iz sloven. veleposestva, je bil izvoljen pri dopolnilni volitvi dne 30. marca g. Iv. Savnik, župan in veleposestnik v Biljah, ki je dobil 94 glasov. Njegov nasprotnik Ant. Zucchiati pa je dobil 5 glasov.

Tržaški hotel Balkan je menda čisto slovensko podjetje. Vendar smo dobili dopisnico, na kateri stoji le nemška štampilja Köbl-Počkaj. Hotel Balkan. Triest. Retour. Nicht angelangt. Čudno je tudi, da ta nemška tvrdka Köbl-Počkaj ne pozna g. Jake Štoke, ki je član odbora Dramat. društva, režiser in igralec iger, ki se uprizarjajo v „Balkanu“. Seveda, g. Štoka je Slovenec, zato ga nemški restavrater pač ne pozna. Je pač križ povsod z našimi slovenskimi zavodi, da smo navezani na tujece! Mislimo pa, da smemo pri hotelu „Balkanu“ zahtevati vsaj najmanjše — dvojzvezico.

Kranjsko.

Deželni glavar deželnim uradnikom. V nedeljo so se predstavili dežel. uradniki novemu dežel. glavarju, dvor. svetniku Fr. Šukljetu. Glavar je naglašal, da so težnje uradništva po boljših plačah opravičene, češ, v človeški naravi je, da zadovoljen uradnik veliko več in rajši deluje ter natančneje, vestneje, vrši svoje dolžnosti, nego s svojo usodo nezadovoljni uradnik. Ne samo on, glavar, temveč vsa stranka, kateri pripada, je prepričana, da mora biti deželni uradnik celo bolje plačan, nego državni. Državna uprava razpolaga z velikanskim uradniškim statusom, nudi zato mnogo in opetovano prilik v plači, odlikah in drugih ugodnostih napredovati, pri deželni upravi pa je vse to zelo omejeno. Službena pragmatika je še iz leta 1863., zato si bode glavar prizadeval, da izdela deželni odbor kakor hitro možno nov načrt službene pragmatike. Glavar se nadeja, da se otvorijo novi viri dohodkov dežel. financam, da bo možno ugoditi uradniškim željam, ne da bi preveč trpeli davkoplačevalci.

Svoboda političnega prepričanja uradnikov. Pišejo nam: Glavar Šuklje je dejal deželnim uradnikom: „Vsak izmed Vas imej svoje politično prepričanje. To je pravica slehernega svobodnega državljana, torej je to pravica tudi vsakega izmed Vas. Svobodno naj ima vsak izmed Vas svoje politično prepričanje, in kadar so volitve, naj voli svobodno vsakdo, kakor mu vlevata razum in srce.“ To je lepo povedano, in upamo, da se bode ta svoboda tudi dejansko puščala vsakemu dežel. uradniku. Upajmo torej, da se pod novim dežel. glavarjem in novim dežel. odborom ne bo več preganjalo nadarjenih in spretnih, družabno olikanih in taktičnih uradnikov, ki so slučajno drugačnega političnega prepričanja, kakor ta ali oni deželni odbornik ali glavar. Za kvalifikacijo in napredovanje uradnika mora biti odločilna le uradna sposobnost, ne pa politično prepričanje, ki se izražaj seveda vedno v dostojni obliki. Nikdar več ne smejo

pa odločati osebne simpatije dežel. odbornikov. „Slovenski Narod“ piše v tem oziru: V svojem nagovoru je dež. glavar med drugim zagotovil dežel. uradnike, da jim nihče ne bo kratil njih politične svobode. To se pač ob sebi razume, zakaj če bi kdorkoli le količkaj poskusil uresničiti teroristične grožnje „Slovenčeve“ (ali kogarkoli seveda. — Op. ured.), bi narodnonapredni poslanci z njim tako obravnavali, da bi bilo takoj konec njegove gloriole. Skratka: deželni uradnik sme imeti in sme tudi izražati povsem svobodno, povsod in vselej svoje politično prepričanje. To naglašajo glavar Šuklje, „Slovenec“ in „Sl. Narod“. Naj postane beseda meso!

V c. kr. deželni šolski svet je odposlal dežel. odbor dr. Šušteršiča in dr. E. Lampeja. — Torej je kranjski deželni šolski svet danes sestavljen takole: predsednik Božidar Schwarz (namestnik grof R. Chorinsky), vladni člani: Kaltenecker, dr. R. Junowicz, Hubad, Levec in Črnivec, zastopnika cerkve sta dr. Lesar in prof. A. Kržič, zastopnika dežel. odbora dr. Šušteršič in dr. Lampe, zastopnik Ljubljane pa dr. K. Bleiweis vitez Trsteniški. V vsem 11 členskem dežel. šolskem svetu sedi danes en sam naprednjak, vitez Bleiweis. Pač pa imajo Slovenci danes 8 členov, torej veliko večino. Napredno slovensko srednješolsko in ljudsko učiteljsvo se nima od tega dežel. šol. sveta nadejati nič dobrega. Spričo krepke organizacije naprednega slovenskega učiteljsva pa se tudi nimamo bati nič hudega, kajti še živimo v ustavni državi, in zakoni morajo veljati za vse.

Referati deželnega odbora so se razdelili iznova. Dežel. odbornik dr. Iv. Tavčar je sprejel bivši Barbov referat, grof Barbo bivši Povšetov referat, dr. Iv. Šušteršič bivši dr. Tavčarjev in dr. E. Lampe bivši Grasselijev referat. — Referati so torej razdeljeni takole: Deželni glavar Fr. Šuklje: personalije. — Grof J. Barbo: deželna kultura v ožjem pomenu, namreč vinarstvo, živinoreja, mlekarstvo, ribarstvo, pogozdovanje, živinozdravstvo, kmetijska družba, podkovska šola, šola na Grmu, agrarske operacije, dalje bera, gledališki zaklad s poslopji, stanovske stvari in prisilna delavnica. — Dr. Iv. Tavčar: dobrodelni zavodi, železnice, statistika, odgon, vojaške zadeve, priprege, ustanove, zakon o brambi poljščine, zemljiška odveza, gasilno stražni zaklad. — Dr. Iv. Šušteršič: občinske stvari, stavbinske stvari, pritožbe o cestnih zadevah oz. administrativno-tehnične zadeve, šolstvo, lovski zakon, legislativa, obrt. — Dr. Ev. Lampe: Deželne finance, deželna poslopja, ceste, muzej, združništvo, zdravstvo, melioracije in vodovodi, umetništvo, vprašanje dež. teritorija (Žumberk.)

Slovenski stranki in gledališče. Zdi se, da pride zaradi bodočnosti ljublj. deželnega gledališča v deželnem zboru do hudega boja. „Slovenec“ zahteva, naj se vodstvo gledališča vzame „Dramatičnemu društvu“ in naj se mu da gledališče za plačilo v najem le za par dni v tednu, toda izvzemši nedelje in praznike. Sicer pa naj se ustvari neko ljudsko podjetje, ki bi ob nedeljah in praznikih odstopalo gledališče za plačo izobraževalnim društvom. Vobče naj se preustroji deželno gledališče v ljudsko gledališče, ki naj v prvi vrsti goji ljudsko, narodno igro. „Ta pot — piše „Slovenec“ — je za slovenske razmere edino praktična. Ta pot je tudi za širše plasti naroda vzgojevalna, za naše dramatične pisatelje pa jako vabljiva.“ Seveda zahteva „Slovenec“ samo domače igralce in tudi „Nova Doba“ zahteva samo domače sile. Kje naj jih vodstvo vzame, pa ne pove ne prvi ne drugi. — „Slov. Narod“ se „Slovencu“ protivi in piše: „To si naj klerikalnonemška zveza le zapomni: ne en krajcar se ne bo izdal za podporo, če se ne doseže sporazumljenje glede ključa, po katerem se bodo dežel. podpore razdeljevale. Dandanes je obstrukcija legalno sredstvo in narodnonapredna stranka bo raje desetkrat razbila dežel. zbor, predno bo dovolila, da bi klerikalnonemška večina mesta izstradala. Ljubljana nima družega nič od dežele, kot podpora

za gledališče, in če bo hotela vzdržati gledališče, bo dežela morala dajati podporo, sicer sploh ne bo dajala nobenih podpor.“ Sicer pa se „Sl. Narod“ ne protivi zahtevi, da bi „klerikaleci smeli uporabljati gledališče svoje dneve“, a potem se mora število sloven. predstav pomnožiti. V to svrho naj bi se nemškemu gledal. ravnateljstvu vzele vse nedelje in vsi prazniki. V zadnjem zasedanju bivšega dežel. zbora so stali poslanci S. L. S. na stališču, da se dovolj deželna podpora le slovenskemu gledališču, katero prevzemi mesto Ljubljana. Kakšno stališče imajo danes, še ni jasno. Gotovo je, da se „Dramat. društvo“ nikdar ni vleklo za vodstvo slovenskega gledališča, nego da ga je vodilo le primorano in z žrtvami. Mislimo tudi, da slovensko gledališče ni nikaka kupljiva dvorana, v katerem sme igrati vsakdo, kdor plača. Nič bi pa ne bilo napačno, ako se ustanovi malo diletantovsko gledališče za maso. Igralo bi ob dnevih nemških predstav. Vzgojilo bi nam vsaj nekaj moči za gledališče. Toda v gledališču bodi le eno vodstvo in le eno podjetje s pametnim in užitnim programom za ljudstvo in za inteligenco. Vsekakor postaja gledališko vprašanje zelo akutno. Treba ga bode rešiti trezno in pametno. Menda imamo doslej že dovolj izkušenj in razočaranj. Rešiti pa se mora tudi čimprej. Mesto Ljubljana deželnega gledališča gotovo ne prevzame, ker ima že drugih bremen več kot preveč.

Vzor rodoljub, kakoršnega pač še ni rodila slovenska zemlja, gosp. inženjer Viljem Polak je umrl 29. marca v Tržiču. Pokojni plemeniti mož ni igral nikdar v javnosti kake posebne vloge, bil je tih, blag, skromen. Dolga leta je živel na tujem, v Srbiji, v Švici in drugod, kjer si je z neumorno pridnostjo pridobil veliko premoženje. Zadnja svoja leta pa je prišel preživeti v domovino, ki jo je vedno ljubil tako iskreno in požrtvovalno. Vedno je imel plemeniti pokojnik odprto srce in odprte roke za koristna narodna društva, posebno mila pa mu je bila „Družba sv. Cirila in Metoda“. Njej je volil požrtvovalni rodoljub 188.000 K. Bogato je obdaril tudi tržiška slovenska društva. Tako dobi tržiški Sokol 3000 K, slovensko bralno društvo v Tržiču 3000 K, otroški vrtec 2000 K, dalje je volil pokojnik za slov. učila 1000 K, za učitelja petja in godbe v Tržiču 6000 K, dijaški kuhinji v Kranju 6000 K. Vsi ti dediči imajo pravico do obresti, glavnice pa morajo ostati nedotaknjene. Za slovenske tehnike je določil g. Polak ustanovno glavnico 15.000 K. Vsega skupaj je volil plemeniti mecen sloven. društvom in zavodom 224.000 K, kar je za nas uprav ogromna svota. Gosp. Polak si je postavil med svojimi rojaki spomenik, ki bo še po dolgih, dolgih letih pričal o vroči domovinski ljubezni blagega rodoljuba, čegar ime ostane pač neizbrisno zapisano v slovenski zgodovini. Naj bi našel naslednikov in posnemovalcev! Polak bodi vzor vsem imovitim rodoljubom!

Dr. Ivan Šušteršič povsod. Vodja S. L. S. se je z vso svojo rodbino izselil na Dunaj, da more uspešneje voditi slovensko politiko, — v Ljubljani pa je pustil svojo veliko odvetniško pisarno. Klerikaleci so sami določili, da kdor je državni poslanec, ne more biti obenem deželni odbornik, zato je moral Povše, ki ni odvetnik niti vodja stranke, svoj deželnooborniški mandat odložiti. A glejte, česar nihče drug ne sme, to sme dr. Šušteršič! Dasi živi stalno pri svoji družini na Dunaju, je postal deželni odbornik, je postal člen c. kr. dežel. šol. sveta in je poročevallec v ustavnem odseku. Dr. Šušteršič je nadalje vodja Sloven. Ljudske Stranke in državni poslanec ter vrhu tega še spiritus agens v raznih posojilnicah in hranilnicah, grajšček i. t. d. Dr. Šušteršič more, zmore in sme in zna vse, vse... — Ali bi ne bilo možno, poslati v dežel. šol. svet stalno Povšeta, ki živi trajno v Ljubljani ali vsaj na Kranjskem? Zakaj pa mora zastopati pravništvo med vsemi 17 klerik. poslanci edino le dr. Šušteršič? Saj so morali klerikaleci vendar že pri postavljanju deželnozborskih kandidatov videti, da imajo v svoji sredi le še enega ju-

rista, ko so poslali toli nenadoma v pokoj še mladega dr. Schweitzerja! Dr. Šusteršič pač zahteva, da je on, le on gorišče vseh in da je alfa in omega vse juridične in državniške prebrisanosti v družbi poslancev S. L. S.

Za 60 krajarjev postaneš lahko člen „Slovenske krščanske socijalne zveze“, a postati moraš, če ne te poslanci S. L. S. ne bodo podpirali. „Slovenec“ je priporočal svojim poslancem, da naj posredujejo v Ljubljani samo za osebe, ki se izkažejo, da so člani „S. k. s. z.“ „Za svojega somišljenika ne pripoznamo nikogar, ki ni v „S. k. s. z.“! piše iznova „Slovenec“. Tako so torej poslanci S. L. S. le strankarji in ne več zastopniki vseh Slovencev? To ni mogoče! Za 60 kraje. more biti torej vsakdo deležen podpore in posredovanja poslancev S. L. S.?! Ne, ne. To je prepoceni, gospoda, a to je tudi velika žalitev, ki je poslanci dr. Šusteršičeve stranke vendarle niso zaslužili. Mi jih cenimo mnogo višje in vemo, da za 60 krajarjev niso kupljivi.

Naši poslanci in promet tujcev. Pred kratkim se je ustanovilo novo ministrstvo za javna dela in so se mu tudi takoj priznala sredstva, s katerimi bo ministrstvo moglo vršiti svojo nalogo. Izmed raznih zneskov omenjamo le svote 350.000 K za športna in umetniška podjetja, za turistiko, napravo razgledišč, planinskih koč in planinskih zavetišč, potov in pospeševanje hotelirstva. 50.000 K se je določilo za podpore deželnim zvezam prometnih društev. Teh zvez je doslej 12. Na naših poslancih je, da bo tudi kranjska zveza deležna primerne podpore in omenjenih 50 tisoč kron. Najmanje mora dobiti Kranjska vsaj 4000 K. Ako pa se upošteva važnost Kranjske za tujski promet, lepoto naše dežele in popolni nedostatek sredstev za pospeševanje tujkega prometa, se mora ministrska podpora še izdatno zvišati. Ministrstvo ima dalje 100.000 K na razpolago za reklamo in posredovalne pisarne tu- in inozemstvu! Pol milijona kron znašajo razpoložljiva sredstva za pospeševanje tujkega prometa v naši državi. Naloga slovenskih poslancev je, da store nemudoma potrebne korake in da porabijo ves svoj upliv, da dobe slovenske dežele, v prvi vrsti pa Kranjska, od navedene svote primeren prispevek. Kranjska deželna zveza za promet tujcev dobiva samo od ljublj. občine podporo 200 K in prav ničesar drugoga. Prispevki členov in razna skupila so jako neznatna, tako da se vzdržuje jedva pisarna v Ljubljani. Zadeva pa je sila nujna, in če se naši poslanci takoj ne zganejo, bo prepozno! Zato naj oba kluba slovenskih poslancev složno začneta akcijo za našo prometno zvezo!

Slovenska trgovska šola. Dežel. zbor je nujno sklenil, da se ustanovi v Ljubljani slovenska trgovska šola in naročil dežel. odboru, da do jeseni izdela vse, kar treba. V jeseni naj bi se otvoril že I. razred s pripravljanim tečajem. S trgovsko dveletno šolo bo združen tudi pouk v podružništvu ter mu bodo priklopljeni tečaji za ženske. Ta šola bodi seveda le začetek bodoče višje trgovske šole ali trgovske akademije. Ker je ministrstvo že obljubilo državno podporo in je dežel. zbor sklenil novo šolo soglasno, je ta šolski napredek Slovincem zagotovljen.

Bodoča moža, ki stopita eden namesto državnega poslanca Šukljeta v Belikrajini, drug na mesto deželnega odbornika dr. Šusteršiča, sta danes še pokrita s čarom tajnosti. Glavar Šuklje namreč odloži svoj državnozborni mandat za belokrajinske kmetske občine in treba bo voliti novega drž. poslanca. Dr. Iv. Šusteršič pa je tudi le začasno deželni odbornik in člen dežel. šol. sveta, ter bo treba mesto njega izvoliti do jeseni novega veljaka. Govori se, da sta nova moža koncipijent dr. Pegan, ki dobi neki deželnozborni mandat, in pa neki Belokranjec, zdravnik.

„Za obmejne Slovence.“ „Krščansko socijalna zveza“ je založila svoje vžigalice, katerih čisti dobiček je namenjen „obmejnim Slovincem.“ Te vžigalice bode „Krščan. soc. zveza“ tudi sama prodajala. Prav, da store tudi klerikalna društva kaj za obmejne Slovence, toda

zalagati baš vžigalice, ko nosijo „Družbi sv. Cirila in Metoda“ lepe dobičke, to je škodljiva konkurenca, ki je nikakor ne moremo odobravati. V tem oziru je vsako deljenje dohodkov škodljivo obem stranem. Pobijajmo se in tekmuje med sabo le narodu v korist!

Čuki. Zafrkaljivega, strupenega dovtipa Slovincem ne manjka. Zlasti v pridevanju primkov, ki nasprotnika pečejo, smo mojstri. S. L. S. je začela ustanovljati proti Sokolu takozvane krščanske telovadne oddelke, in slovenski humor jim je hitro zdel primek — čuki. „Čuki“ proti „Sokolom“, ni slab dovtip. In ti čuki imajo doslej že 18 oddelkov ozir. društev, da, celo svojo „zvezo“ že imajo, kajti zvezarstvo je danes v Slovincih moderno. Čuki pa imajo čisto političen program. To je kar naravnost priznal na „telovadskem dnevu“ v Trziču zvezin predsednik, dr. L. Pogačnik, rekoč: „Čuk velja med našim ljudstvom za smrtno ptico. In mi smo v tem pomenu čuki, da smo oznanjevalci smrti slovenskega liberalizma, ošabnosti in frakarstva.“ Izmed 18 čukovskih društev se jih je udeležilo zborovanja v Trziču kar 11, kar kaže disciplino. Svojo posebno barvo pa so pokazali s tem, da so se a) najprej udeležili slovesne maše, katero je daroval znani Detelov agitator župnik Špendal, b) poklonili (!) med obedom župniku Špendalu „kot zastopniku tržiških Slovincem in pokrovitelju tržiških društev,“ c) da so sklenili priznati klerikalni list „Mladost“ svojim glasilom, ki ga čuki ne bodo le naročali, nego morajo zanj tudi agitirati, d) glavna govornika na seji sta bila kaplana Prijatelj in Kalan. Iz vsega tega je videti, da je čukovstvo odločno klerikalna, pobožnjaška bratovščina in eminentno agitatorsko strankarsko društvo. „Čuki“ imajo jasen političen program ter jim je telovadba le sredstvo, ne pa namen. Torej se razločujejo od „Sokola,“ ki je pač odločno narodno, a nepolitično društvo, kateremu pa je telovadba prvi in glavni namen. Zato smatramo „čuke“ napredni ideji na deželi še prav posebno nevarne.

Matica Slovenska mora v kratkem določiti število, v katerem naj se tiskajo knjige za l. 1908., zato prosi gg. poverjenike, naj (delež med člane knjige za l. 1907.) že tudi pobirajo članarino za l. 1908. ter ji jo pošljejo čim preje. S tem se izognemo nevarnosti, da bi nazadnje zopet kak član ne mogel dobiti knjig, ker bi jih bilo mogoče premalo tiskanih. — Uprava Matice Slovenske je v smislu želje, izražene večkrat v javnih glasilih, poleg gg. poverjenikov naprosila tudi še drugo gospodo, naj bi po možnosti posredovali med njo in slavnim občinstvom; čim več nas dela, tem lepši bo uspeh. Matica rada jemlje nazaj oz. odkupuje zadnji snopič „Nar. pesmi“, „Zbornika“ in „Kamn. planin.“ Najnovejši snopič „Nar. pesmi“ bi mogli pogrešati zlasti tisti gg. člani, ki so pristopili šele l. 1907. in itak nimajo celotnega dela.

Koncert „Glasbene Matice“ v Zagrebu se bo vršil 3. maja. Ker se otvori 1. maja v Zagrebu III. jugoslovanska umetniška razstava, se je nadejati, da se udeleže Slovenci prav mnogoštevilno koncerta in hkratu razstave.

Podporno društvo za slovenske visokošolce v Pragi. Na zadnji odborovi seji se je podpredsednik društva g. svetnik deželnega odbora dr. B. Franta spominjal s toplimi besedami pokojnega prvega predsednika društva g. stavbnega svetnika Fr. Tomšiča, posebno povdarjajoč, kako je pokojni požrtvovalno in neumorno deloval za društvo, vsled česar je bil izvoljen za častnega člana. Dasi je bil zelo zaposlen, — zaupale so se mu kot priznanemu strokovnjaku zgradbe najtežjih železniških prog na Češkem — vendar je pri vsem tem skrbel za društvo kakor za svoje mlade rojake, slovenske dijake. H koncu svojega govora je izrazil g. podpredsednik globoko sožalje v imenu društva pričujočemu članu pokojnikove rodbine, društvenemu blagajniku g. odvetniku drju. K. Šebesti, kateri je izjavil, da gospa Pavlina Tomšičeva, soproga pokojnega predsednika, daruje 500 K v svrhu ustanovitve fonda v spomin svojega soproga. Za ta velikodušni dar se je g. podpredsednik v imenu društva prisrčno zahvalil. Nato je odbor sklenil, da bi se omenjeni

fond razmnoževal ter pričakuje v ta namen prispevkov od pokojnikovih znancev in prijateljev. — Za ne celih 14 dnij je društvo zopet zadela izguba. Umrli je dne 11. sušca t. l. po dolgi bolezni društveni odbornik slovenski rojak g. rudarski svetnik Radoslav Vidic. — Prispevki naj se blagovoljivo pošiljati na adresu društvenega blagajnika: G. dr. Karel Šebesta, advokat. Praga II. Spalená ul. „u Kotvy.“

Umetnost.

Za svobodno umetnost. Pišejo nam: „Slovenska Matica“ je izdala letos v Knezovi knjižnici Ksaverja Meška povest „Na Poljani.“ „Sl. Narod“ piše, da „ta povest ni spadala med Matičine knjige,“ ker je „klerikalno tendenciozno delo s poveličevanjem duhovščine in katolicizma.“ Docela razumevamo „Narodovo“ stališče, toda sodimo, da je njegovo razumevanje Meškove povesti in umetniške naloge pisateljev krivo. Res, da je Meško poveličeval v svoji „Matičini“ povesti dva v zorna duhovnika, dva idealna, plemenita, požrtvovalna Slovence v duhovniškem katol. pokbeu, toda nikakor ni Meško poveličeval dveh klerikalnih duhovniških strankarjev, fanaticov. Tendenco, brez katere končno ni nobenega modernega dela, torej v Meškovi povesti ni neumetniška, in to je kritiki odločilno. „Sl. N.“ sam piše, da je Meškova povest umotvor, da Meško ni imel namena, spisati klerikalnega dela: to pa zadošča, da izrekamo svoje prepričanje, da je spadala povest „Na Poljani“ v „Knezovo knjižnico.“ O umetniški vrednosti kake povesti pa vendar ne odloča stan, suknja povestinih junakov, da, niti junakovi nazori o svetu, domovini, veri i. dr. Pisatelj ima absolutno svobodo, da zajema svoje snovi iz kateregakoli življenja, da razlaga kakoršnekoli nazore in zastopa kakoršnakoli načela: odločilno je le, kako jih podaja, kako slika. Meškovega delu bi se moglo torej z „Matičnega“ stališča ugovarjati le glede načina pripovedovanja, glede tehnike, sloga, jezika in pa glede event. neumetniške tendence: glede vseh teh točk pa se pisatelju Mešku ne more očitati ničesar bistvenega. Snov umotvora nam more biti nesimpatična in celo odurna; toda zato mu vendarle ne smemo odrekati umetniške cene. Kar pa ima umetniško ceno, spada v knjige „Sloven. Matice.“ Ako smo svobodomiseln, ščitimo svobodo tudi v umetnosti! Bodisi župnik ali odvetnik, liberalec, klerikalec ali socialist, v umetnosti imej popolno svobodo, ako deluje z umetniškimi sredstvi in z umetniško tendenco!

Libertus.

Slovensko gledališče. Zadnja dramska noviteta v letošnji sezoni so bile tri izvirne enodejanke Adolfa Robida in sicer „Mary“, „Vampir“ in „Velika laž.“ Robida je najmlajši, najsmelejši in po višku modernosti stremeči naš dramatik. Seveda mu je ljubezen še alfa in omega v življenju; to je pač tako pri vseh začetnikih. Ljubezen v raznih niansah in fazah, ljubezen v raznih slojih in starostnih dobah, zlasti pa različno bolna ljubezen ga zanima in jo pogumno prikazuje. In ker je Adolf Robida še zelo mlad, je seveda velik pesimist. Mladega modernega dramatika si dandanes pač niti misliti ne moremo brez najkrutejšega pesimizma. Gotovo je, da se Adolf Robida trudi biti originalen, nov, globok; res je tudi, da se za pisateljski poklic jako marljivo pripravlja in da zato mnogo, mnogo čita in piše. Ko bo starejši in zrelejši, pa gotovo takih enodejank ne bo pisal več. O ženstvu bo sodil precej drugače, ko ga spozna temeljiteje in z drugih strani, ljubezen mu bo v življenju zavzela epizodno ulogo in boleznim se bo izogibal tudi na papirju; pesimizem pa se umakne toleranci. Predstava Robidinih enodejank je bila zelo zanimiva. Zopet smo se enkrat do sita zgražali in škandalizirali ter smo iznova dokazali, da smo sila moralni. Bravo! Igralo se ni najbolje; fina lascivnost se ne sme predstavljati brutalno, koketnost ne sme biti vlačugar-ska, lahek dialog se ne sme jecljati i. t. d. Tudi grmeti ne znajo na našem odru, pa še tega in onega ne. Literarnih eksperimentov pa se morajo naši literarni kritiki le veseliti. Publika tu ne pride v poštev — seveda. Nam je prav.

Najizvrstnejše in najboljše tamburice
izdeluje ter razpošilja

prva sisaška tvornica tamburic
J. Stjepušin, Sisek (Hrvatsko)

Odlikovana na Pariški izložbi leta 1900, ter
na Milenijski izložbi leta 1896.

Razn. tamburice in skladb za tam-
burice imam razna glasbila kakor:

**gosi, citre, kitare, mandoline,
harmonike, okarine itd.**

za katere se pošlje po-
seben cenik s slikami.

Veliki ilustrovani cenik vsakemu
zastonj in franko.

V isti tvornici izhaja strokovni
tamburški list „TAMBURICA“ mesečno jedenkrat in stane z
glasbeno prilogo 8 kron na leto.

Čudež industrije!

New-Jork in London nista prizanašala niti
evropski celini ter je velika tovarna srebrnine
prisiljena oddati vso svojo zalogo zgolj proti maj-
hnemu plačilu delavnih moči. Pooblaščen sem
izvršiti ta nalog. Pošiljam torej vsakomur sle-
deče predmete le proti temu, da se mi povrne
gl. 6-90 in sicer:

- 6 kom. najfin. nam. nožev s pristno angl. klinjo;
- 6 kom. amer. pat. srebrnih vilic iz enega kosa;
- 6 kom. amer. pat. srebrnih jedilnih žlic;
- 12 kom. amer. pat. srebrnih kavnih žlic;
- 1 kom. amer. pat. srebrna zajemalnica za juho;
- 1 kom. amer. pat. srebrna zajemalnica za mleko;
- 6 kom. ang. Viktorija čašice za podklado;
- 2 kom. efektnih namiznih svečnikov;
- 1 kom. cedilnik za čaj;
- 1 kom. najfinejša sipalnica za sladkor.

42 komadov skupaj samo gl. 6-90.

Vseh teh **42** predmetov je poprej stalo gl. 40 ter jih
je moči sedaj dobiti po tej minimalni ceni **gl. 6-90**.
Američansko pat. srebro je znano, skoz in skozi je bela
kovina, ki obdrži bojo srebra **25 let**, za kar se garantuje.
V najboljši dokaz, da le-ta inserat ne temelji na **nikar-**
kršni slepariji, zavežujem se s tem javno, vsakemu,
kateremu ne bi bilo blago všeč, povrniti brez za-
držka znesek in naj nikdo ne zamudi ugodne pri-
like, da si omisli to krasno garnituro, ki je posebno
prikladna kot prekrasno

ženitovanjsko in priložnostno darilo
kakor tudi za vsako boljše gospodarstvo.

Dobiva se **A. Hirschberg-a** eksportni hiši amer.
edino le v **A. Hirschberg-a** pat. srebrnega blaga
na Dunaji II., Rembrandstr. 19 L. Telefon 14597.

Pošilja se v provincijo proti povzetju,
ali če se znesek naprej vpošlje.

Čistilni prašek za njo **10 kr.**

Pristno le z zraven natisnjeno varst-
veno znamko (zdrava kovina).

Izveček iz pohvalnih pisem:

Bil sem s pošiljateljico krasne garniture jako za-
dovoljen. **Oton Bartusch, c. in kr. stotnik v 27. pešpolku v Ljubljani.**

S pat. srebrno garnituro sem jako zadovoljen.
Tomaž Rožanc, dekan v Mariboru.

Ker je vaša garnitura v gospodinjstvu jako koristna,
prosim, da mi pošljete še jedno.

Št. Pavel pri Preboldu. **Dr. Kamilo Böhm, okrežni in tovarniški zdravnik**

S poslanim namiznim orodjem sem zelo zadovoljen.

Sarajevo, 22. oktobra 1904.

Mihael Kovačević, ravnatelj pomože. uradov dež. pri vladi v Sarajevu.

Surovo maslo, jajca in maslo

kupuje

Vincenc Bujnošek

trgovina z delikatesami na Dunaju

XVI/2, Lerchenfeldergürtel Nr. 7.

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezerv. zaklada
iznaša:

kron 82.000

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od
vsakega in jih obrestuje

Denarni promet
v letu 1907:

kron 5.500.000

po **4 1/2 %**

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar,
ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/4 %
ali z 1 % amortizacijo, na menice pa po 6 %.

Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici **vsak dan od 8. do 12. ure dop.**
in od 2. do 6. ure popoldne izvzemši nedelje popoldne.

Poštno-hraniln. račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

Anton Müller, vinotržec, Domžale

(Kranjsko)

Priporoča izborna zalogo vsakovr-
stnih novih in starih vin v sodih in steklenicah

Le „Zvezdna cikorija“

iz Prve jugoslovanske tovarne
za kavine surogate v Ljubljani

je pravi slovenski izdelek!

Podružnica v Spjletu

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Celovcu

Delniška glavnicca:

2.000.000 K

v Ljubljani

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

Res. fond:

200.000 K

po **4 1/2 %**

Rentni davek pla-
čuje banka sama.

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev „Hotelske družbe z o. z. Triglav“
po K 500.—, 1.000.—, 5.000.— in 10.000.—.

Rentni davek pla-
čuje banka sama.

Prva češka splošna delniška družba za zavarovanje v Pragi na življenje.

Najugodnejše in najceneje zavarovanje:

- a) Za slučaj smrti.
- b) Za slučaj smrti in doživenja.
- c) Zavarovanje dote in oprave nevest.
- d) Moderno zavarovanje s sočasnim obrestovanjem vseh vlog.

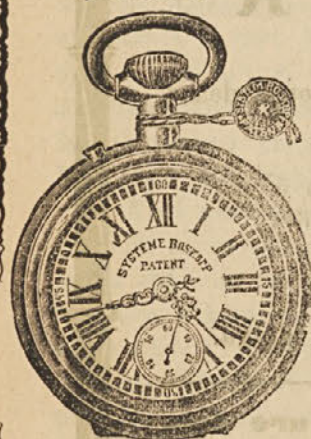
- e) Moderno zavarovanje s sočasnim zavarovanjem za slučaj nesposobnosti.
- f) Najrazličnejše kombinacije zagotavljenjekojuvine.

Edina slovanska delniška življenska zavarovalnica.

Glavno zastopništvo za slov. dežele v Trstu ulica Torre, bianca št. 21. I., kjer se dobi vse cenike in potrebna pojasnila.

Fran Čuden

v Ljubljani v Prešernovih ulicah

- Urar -

Delničar tovarniške družbe „UNION“ za izdelovanje najboljših ur v Švici

Trgovec z zlatino in srebrnino. Eksport.

Ceniki zastoj in poštne prosti.

Kot zanesljivo uro priporočam posebno „Union“.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobočistilno sredstvo!

SEYDLIN

Izdelovatelj O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobit se povsod

Anton Turk

knjigovez in založnik v Ljubljani na Dunajski cesti

priporoča:

Kubična knjiga

ali hitri računar za trgovce z lesom (na staro mero) K 3-20, s poštino 10 v. več.

Kubična računica

(II. natis) cena 1 K, po pošti 10 v. več.

Nova kubična knjiga

ali hitri računar za trgovce z lesom, po novi decimalni ali meterski meri. V platno vezana 5 K, po pošti 20 vin. več.

Jos. Rojina v Ljubljani

v Šelenburških ulicah št. 5

priporoča

elegantne obleke po meri

~ iz pristnega angleškega blaga. ~

Priporoča svojo zalogo izgotovljenih oblek, plaščev iz tirol. nepremočljivega lodna. Najsolid. postrežba.

Ludovik Widmayer v Ljubljani

Resljeva cesta št. 3. Ustanovljena obrt od leta 1828.

v lasni hiši poleg Fran Josipovega mostu s poprej skoz 24 let na Bregu številka 10.

proda vsake vrste hišno ogravo kot: celo bališče, omare, postelje, mize, stole ter tudi skrinje itd. iz mehkega in trdega lesa, kakor tudi modroce, zimnate in na peresih. Ogledala in podobe lastnega izdelka.

Veronika Kenda

Ljubljana, Dunajska cesta 20

Zaloga papirja, pisalnih in risalnih potrebščin

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov

Oglejte si — največjo zalogo **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Velika zaloga zlatih in srebrnih žepnih ur, stenskih ur, vsakovrstnih optičnih predmetov. Zlatnine in srebrnine. Cene nizke.

Genovniki zastoj in franko.

Fr. P. Zajec, Ljubljana, Stari trg

Julija Štor

v Prešernovih ulicah št. 5. poleg Mestne huanilnice

Največja zaloga

moških, ženskih in otročjih čevljev

iz najboljših tovarov, domačih in tujih.

Turistom priporoča pristne gojserske gorske čevlje

Zmerne cene.

Solidna postrežba.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice

Največja izbira izgotovljene obleke za gospode, dame in otroke.

Drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovske ulice 1.

priporoča: drogve, kemikalije, ustne vode in zobni prašek; redilne in posipalne moke za otroke, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine, obvezila sredstva za desinfekcijo, pase in vosek za tla, čaj, rum, konjak, mineralne vode in soli za kopal. Zaloga karbida.

Oblastveno koncesionirana prodaja strupov.

Kupuje vsakovrstna zelišča (rože) semena, korenine, cvetje, lubje itd.

Priporočajte

povsod

„Naš List“

FR. ŠEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice št. 7.

Priporoča svojo veliko zalogo najboljših pušk in samokresov najnovejšega sistema, kakor tudi municijo in vse druge lovske priprave po najnižjih cenah.

Popravila se točno izvršujejo.

Cenik na zahtevo zastoj.

Brezskrbno

družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. poštah znanih ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

Zahtevajte „Naš List“ v gostilnah in kavarnah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena leta 1882

v Ljubljani

Ustanovljena leta 1882

Podrejena skoncaciji „Zadružne zveze“ v Celju

na Dunajski cesti št. 18, na vogalu Dalmatinovih ulic

obrestuje hranilne vloge po

Poštno-hraniln. urada št. 828.406.

4 1/2 %

Telefon št. 185.

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure od 8. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne.

Hranilne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom hranilničnega urada.

Stanje hranilnih vlog **K 11,060.929-20**

Upravno premoženje kmetske posojilnice 31. dec. 1906 **K 11,325.728-62.**

Denarni promet **K 50,486.935-14**

Varnost hranilnih vlog je tudi zajamčena po zadružnikih.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4% z 1 1/2% na amortizacijo ali pa po 5 1/4% brez amortizacije; na menice po 6%. Posojilnica pa sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.